

ผลงานชาวจีนในแผ่นดินภูเก็ต [หรินทร์ สุขวัจน์](#) สรุปจากคำบรรยายของ [สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์](#) เมื่อ ๒ เมษายน ๒๕๕๒

ย

ย

ย

ย ย ย ย ย ย ย ย ย ย ย ย [ภูเก็ต](#) เป็นจังหวัดที่มีคนเชื้อสายจีนอาศัยอยู่มากที่สุดในประเทศไทยมาตั้งแต่ราชวรมัย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 (2347-2411) เพราะเกาะน้อยหรือยาดารงกิโลเมตรแห่งนี้มีการทำเหมืองเกือบครึ่งหนึ่งของพื้นที่ ซึ่งพัฒนาการการทำ [เหมืองหาบ](#) ในช่วงเวลาดังกล่าวต้องใช้แรงงาน [กุลิจีน](#) จำนวนมาก

ย

ย

ในปี 2433 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาล 5 ได้เสด็จประพาสเมือง [ภูเก็ต](#) ทรงพระราชนิพนธ์บันทึกความตอนหนึ่งว่า ... เป็นเมืองใหญ่โตแปลกกว่าที่เรามองเห็น 19 ปีมาแล้วมาก แต่เป็นเมืองจีนมีแต่เจ๊กมากย ตึกงามบางแห่งเก่า บางแห่งใหม่ อยู่ข้างสกปรก ย ถนนก็ว่าไทรมั่งแตงขึ้นใหม่ แต่ทั้งแตงแล้วเช่นนี้ก็ยิ่งเต็มที ฝนตกลงมายังเป็นหลมเป็นโคลนมาก จะต้องคิดแต่งใหม่ให้เสมออยู่จนได้ ... เหมืองที่ทำอยู่เดี๋ยวนี้ ยันบัญชีเป็นเหมืองใหญ่ 62 ตำบล เหมืองน้อย 69 ตำบล รวม 131 เหมือง มีคนทำการอยู่ในเหมืองทั้งสิ้น 8,984 คน มากกว่าที่ตะกั่วป่าเท่าตัวและที่ระนอง 3 เท่าตัว ... โ ย ย ย ย ย ย ย ย ย ย ย ย อาจารย์สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ สมาชิกผู้ร่วมก่อตั้ง [กลุ่มผู้สนใจประวัติศาสตร์เมืองภูเก็ต](#) รับเป็นองค์ปาฐกบรรยายให้แก่ชาวโรตารีที่ภูเก็ตได้รับทราบเรื่องราวเกี่ยวกับคุณูปการของชาวจีนและชาวภูเก็ตเชื้อสายจีนแต่ในอดีตจนปัจจุบัน ณ โรงแรมภูเก็ตเมอร์ลิน เมืองภูเก็ต เมื่อคืนวันที่ 2 เมษายน 2552

นักประวัติศาสตร์นักสร้างพิพิธภัณฑ์ในภูเก็ตเริ่มการบรรยายด้วยการพาผู้ฟังย้อนกลับไปตั้งต้นตั้งแต่ [กำเนิดโลก](#) เมื่อ 4,560 ล้านปีที่แล้ว เกิด [ปฐมชีวิต](#) เมื่อ 4,300 ล้านปีที่แล้ว แล้วพัฒนาเป็น [มนุษย์ยุคแรกๆ](#) เมื่อ ๗ ล้านปีที่แล้ว จนมี [มนุษย์ปักกิ่ง](#) ที่ [ขุดค้นพบ](#) ในประเทศจีน แล้วตั้งข้อสังเกตถึงความพิเศษของชาติพันธุ์อันอารยธรรมสืบทอดยีนยาวและมีจำนวนประชากรมากที่สุดในโลกว่า โ นักวิทยาศาสตร์ชั้นเยี่ยมยังไม่สามารถจะตรวจสอบในเรื่อง [ภูมิปัญญา](#) ของพี่น้องชาวจีนในอดีตกาล เช่นเรื่อง [การฝังเข็ม](#) เทคโนโลยีในปัจจุบันยังตามไม่ทัน [เค้าวรุษ](#) ของเค้าวุ่นนานแล้ว บางทีพวกเราก็อละเลย ไปรับรู้ในเรื่องของทางฝ่ายยุโรปมากกว่า จนหลงลืมไปว่าพี่น้องชาวจีนในเอเชียมีอารยธรรมอันยิ่งใหญ่ค่อนข้างจะมาก แล้วก็ส่งผลสืบมาจนปัจจุบัน โ ย ย

ย

ย

ย

ย

อาจารย์สมหมายเล่าถึงความรับรู้ที่เปลี่ยนไปและชี้ให้เห็นบทบาทของภูเก็ตในทางการเมืองยุคนั้นว่า โ ตอนผมเรียนหนังสือ ผมยังเข้าใจว่าโปรตุเกสคือชาติแรกเมื่อ 500 ปีที่แล้ว ที่เดินทางเข้ามาในแถบนี้ ฮอลันดาตามมา ฝรั่งเศสตามมา แล้วก็ [อังกฤษ](#) ผมเข้าใจว่า 4 ชาตินี้เข้าไปที่กรุงเทพฯ และอยุธยาาก่อนย แต่เมื่อได้ศึกษาแผนที่แล้ว ภูเก็ตหรือถลางเป็นที่รับแขกบ้านแขกเมืองเป็นแห่งแรกมาตั้งแต่อดีตกาล [โปรตุเกส](#) เข้ามา พ.ศ. ๒๐๕๔ ในรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ ย กระทั่งถึงสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ ในปี พ.ศ. ๒๑๕๐ มีชาว [ฮอลันดา](#) เข้ามาเป็นชาติที่ ๒ และในปี พ.ศ. ๒๒๒๘ มีการซื้อขายแร่ดีบุกอย่างเป็นทางการโดยมีชาว [ฝรั่งเศส](#) มาตั้งห้างรับซื้อแร่ดีบุกเป็นการผูกขาดแต่เพียงผู้เดียวในจังหวัดภูเก็ต เมื่อต่างชาติเข้ามา เมืองถลางจึงได้ส่งข่าวไปยังเจ้าพญาเมืองนครศรีธรรมราชว่ากลุ่มชาติเหล่านั้น ประสงค์จะเข้าไปยังกรุงศรีอยุธยา สมควรที่จะให้เข้าไปอยุธยาใหม่ ย นี่คือความสัมพันธ์ระหว่างถลางเมืองแรกที่รับแขกเมืองกับนครศรีธรรมราชและเมืองหลวง โ ย

ย

ย

ย

ย

ชื่อเกาะกลางมีปรากฏหลักฐานจิ้งจกสีลอนจากแผนที่เดินเรือของคลอดีอุส ปโตเลมี มาตั้งแต่ พ.ศ.๗๐๐ย หลวงจีนผ่านไปสืบพระพุทธรูปศาสนาในลังกา เรียกเกาะกลางเป็นลำเนียงจีนว่า โ ซิลัน โ ย ภายหลังชาวไทยเรียกเป็นกลางและฉลากย หลังรัชกาลที่ 3 เมื่อพี่น้องชาวจีนทะเลักเข้ามาอยู่ในเกาะภูเก็ตมากแล้วก่อน 150 ปีนั้น ฉลากก็เป็นกลางสืบมา

ย

ย

องค์ปาฐกยังได้ฟื้นฟูประวัติศาสตร์การเมืองยุคอาณานิคมตะวันตกถึงสาเหตุหนึ่งของการอพยพออกนอกประเทศของชาวจีนว่า โ ผืนเป็นพืชที่เกิดขึ้นในย่านทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เข้ามาสู่เอเชียโดยแพทย์ชาวอาหรับ แพทย์ใช้ฝิ่นเป็นยารักษาโรค แล้วนำไปขยายพันธุ์เจริญงอกงามในประเทศอินเดีย เมื่ออังกฤษครอบครองอินเดียแล้วก็บังคับให้อินเดียปลูกฝิ่น แล้วก็เอาฝิ่นไปมอมเมาชาวจีนต่อย ฮองเต้ [ราชวงศ์ชิง](#)จำเป็นต้องรักษาแผ่นดินจีนรักษาคนจีนไม่ให้เสียดินฝิ่นอันเป็นต้นเหตุให้เศรษฐกิจจีนตกต่ำอย่างมาก [จักรพรรดิเต๋ากวง](#)(๑) จึงทรงสั่งให้ทำลายฝิ่น เมื่อ พ.ศ.2382ย อังกฤษไม่ยอมรับ จึงหาเรื่อง [ข่มเหงรังแกจีน](#)ทุกประการ ในที่สุดชาวจีนก็เหมือนกับฝั่งแดง อพยพจากมาตุภูมิออกไปทั่วโลกตั้งต่อก่อน 150 ปีที่แล้ว พี่น้องชาวจีน [ฮกเกี้ยน](#)ก็ทะเลักเข้ามาไทย ผ่านทางสิงคโปร์ มะละกา ปีนัง แล้วเข้าสู่เกาะภูเก็ต

ย

ย

หลักฐานอย่างหนึ่งที่ยืนยันว่าชาวจีนเข้ามาอยู่ในภูเก็ตมานานคือคำเรียก [แดงโม](#)ว่า โ [ลูกแดงจีน](#) ปรากฏในหนังสือจดหมายเหตุแม่ปรางลูกสาวหัวปีของท้าวเทพกระษัตรีกว่า 200 ปีมาแล้ว

ย

ย ย

ความเข้มแข็งและการสืบทอดอารยธรรมของจีนมิได้มาจากปัจจัยของจำนวนประชากรมหาศาล ดินแดนอันกว้างใหญ่ กำลังทางทหาร และวิทยาการที่ก้าวหน้าเท่านั้น หากแต่ความลุ่มลึกในทางปรัชญาและการให้ความสำคัญกับสรรพวิชาอันรวมถึงภูมิปัญญาและจารีตในอดีตทั้งหมด คือเสาหลักแห่งความมั่นคง ย

ย

ย

ย

ย

โ อินเดียให้พญานาคเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ในจีนก็ให้พญามังกรเป็นผู้ยิ่งใหญ่ จึงให้เกาะภูเก็ตได้ชื่อว่าเป็นเกาะพญามังกร เขาชี้แผนที่ให้ดูว่าส่วนตรงบริเวณแหลมพรหมเทพเป็นหัวพญามังกร ขาหน้าก็คือแถวแหลมพันวาและเกาะสิเหร่ ย แหลมยามูกับบริเวณ 3 แหลม(ที่เครื่องบินตกที่อ่าวปอ)นั้นเป็นขาหลัง เกาะนี้ก็เลยกลายเป็นพญามังกร

ย

ย

ย

ย

พวกเขาก็จะทราบว่ามีกรุงตัวนี้มีหัวใจอยู่ตรงบริเวณใกล้โรงเรียนสตรีภูเก็ตที่ทำน้ำประปาติดกันกับเรือนจำ
ตรงนี้ขึ้นแสดหมอดูบอกว่าหัวใจของญามังกรอยู่ตรงเรือนจำเป็นสิ่งที่ไม่เป็นมงคล
ขึ้นแสดหมอดูจึงให้แก้ดวงเมืองด้วยการสร้างถนนต่อจากถนนมนตรีไปเชื่อมถนนดำรงที่หน้าเรือนจำ คือถนนสุทัศน์ให้เป็นหอกเสียบตรึงหัวใจมังกรโ ย

ย

ย

ย

ย

อาจารย์สมหมายยังแนะนำให้ผู้สนใจศึกษาชีวิตชาวจีนจากหน้าในภูเก็ตอ่านหนังสือ [ชินแยะ](#) วรรณกรรมเชิงสารคดีประวัติศาสตร์ [ชาวจีน](#) ภูเก็ตเล่มสำคัญของ [ประสิทธิ์](#)
ชิดการณ์ ทายาทชาวจีนผู้เป็นขุมทรัพย์วัฒนธรรมเมืองภูเก็ตที่ได้ถ่ายทอดชีวิตกุลีจีนโพ้นทะเลที่ตั้งถิ่นฐานต่อสู้
ความรักขนบธรรมเนียมของคนจีนธรรมดาสามัญแห่งเกาะแก้วอันค้ำมั่นในอดีตนับร้อยปี ที่ตรึงใจผู้อ่านชาวภูเก็ตโดยเฉพาะผู้ที่สำนึกผูกพันกับ [รากเหง้า](#)
วัฒนธรรมของท้องถิ่น

ย

ย

ย

ชาวจีนยังได้ร่วมสร้างบ้านแปงเมืองด้วยสถาปัตยกรรมผสมยุโรปเสมือนพิพิธภัณฑสถานกลางเมืองที่เรามักเรียกว่า โ ซิโน-โปรตุกีส (ซึ่งเป็นการบัญญัติศัพท์ชดกับหลัก
การนิยามทางวิชาการของสากล ที่ยังเป็นที่ยกเถียงในปัจจุบันว่าควรเรียก โ ซิโน-ยูโรเปียน) ซึ่งหมุดกวางตุ้งเมืองเก่าของภูเก็ต
ตรงบริเวณทางเดินหลังคาคลุมหน้าอาคารที่เรียก โ หงอาก่า โ หรืออาเขตนั้น อาจารย์ยืนยันว่า โ เท้าที่ตรวจสอบดูแล้วจะรับ
ทั่วทั้งแผ่นดินสยามไม่มีอาเขตที่ไหนจะยาวเท่ากับอาเขตที่มีปรากฏอยู่ที่ถนนกลาง โ

ย

ย

ในทางอักษรศาสตร์ ผู้บรรยายได้แสดงหนังสือที่มีความสำคัญยิ่งของชาวบูรพา เรียกว่าสมุดจีน นั่นก็คือวรรณคดีอันยิ่งใหญ่เรื่อง [รามเกียรติ์](#)
ซึ่งเป็นสำนวนของภูเก็ตเกือบทั้งสิ้น กล่าวได้ว่าเป็นหนังสือ [รามเกียรติ์ฉบับแรกฉบับเดียวของโลกที่เป็นภาษาของภูเก็ตในสมุดจีน](#)

ย ย

ผลงานของพี่น้องชาวจีนยังปรากฏอยู่ที่วัดพระทอง อำเภอถลาง โดยผู้ที่มาเป็นเจ้าเมืองและสร้างวัด [พระทอง](#)
ก็คือพระยาถลางคางเซ่งในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายซึ่งเชื่อว่าเป็นชาวจีนแต่จิว ในอดีต [วัดพระทอง](#) มีการจัดงานวันตรุษจีนทุกปี มีหลักฐานเป็นปริศนาลายแพง
โ ยักสามยักสี่ หาม [ฝึ](#) ไปเผา ฝึไม่ทันเนา หอมพุ่งตรลบผู้ใดคิดสบ ให้รับที่ทปากแดง ผู้ใดอยากมีแรง รับที่แล่งล่อคอ
อธิบายได้ว่ามีการนำรูปเทพเจ้าจีนแกะสลักไม้ไปรวมขบวนพิธีแห่พระด้วย ย ทั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว [รัชกาลที่ 6](#)
ครั้งยังทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร [เคยเสด็จ](#) วัดพระทองเมื่อวันที่ [27 เมษายน 2452](#)
และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว [รัชกาลปัจจุบัน](#) ได้ [เสด็จ](#) วัดพระทองเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2502

ย

ย

ย

อาจารย์ผู้มีลมหายใจเข้าออกเป็นประวัติศาสตร์ยังได้เชิญผู้ฟังไปชมพิพิธภัณฑสถานเหมืองแร่ที่กะทู้
ซึ่งท่านเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดมาตั้งแต่ก่อนมีโครงการปราบปรามใกล้เสร็จสมบูรณ์ในปัจจุบัน
โดยเชื่อว่าสถานที่แสดมรดกที่มีคามากของภูเก็ตแห่งนี้ก็นับเป็นผลงานของลูกหลานชาวจีนภูเก็ตอีกสิ่งหนึ่ง.

ย

ย

ย

ย

ภาพประกอบและอ้างอิงภาพ

ย

ย จักรพรรดิเต๋ากวาง <http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%80%E0%B8%95%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%A7%E0%B8%87>ย

สงครามฝิ่น พ.ศ.2382ย (ภาพวาดเรือรบจีนถูกทำลายในสงครามฝิ่นครั้งแรก (พ.ศ. 2382 - พ.ศ. 2385)ย ใน

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/th/1/16/Opiumwar.jpg>ย

จดหมายเหตุนย แต่งจีน ในฉบับพญาเพชรคีรี <http://culture.pkru.ac.th/~culture/picture/view.php?pid=3997>ย

จดหมายเหตุน แม่ปรางลูกสาวท้าวเทพกระษัตรี กล่าวถึงลูกแต่งจีน <http://culture.pkru.ac.th/~culture/picture/view.php?pid=194>ย ภาพฝังเข็ม

http://www.acupuncturelongevity.com/db5/00483/acupuncturelongevity.com/_uimages/AcupunctureMeridians.jpgย

ฝังเข็ม

<http://media.photobucket.com/image/%25E0%25B8%2581%25E0%25B8%25B2%25E0%25B8%25A3%25E0%25B8%259D%25E0%25B8%25B1%25E0%25B8%2587%25E0%25B9%2580%25E0%25B8%2582%25E0%25B9%2587%25E0%25B8%25A1/i-m-nobody/20050725134710.jpg>ย

พระทอง <http://culture.pkru.ac.th/~culture/picture/view.php?pid=417>ย

กลองสูบฝิ่น http://www.phuketdata.net/main/index.php?option=com_easygallery&act=photos&cid=3407&Itemid=26ย ย ย ย ย ย